

Eliseo Aja Fernández

SEMBLANÇA PROFESSIONAL

Observatori de Dret Públic, IDP Barcelona

Autor: David Moya Malapeira

Eliseo Aja, un referent en la regulació de l'Estat autonòmic i del Dret Constitucional

El passat dissabte ens arribava la trista notícia de la defunció d'Eliseo Aja Fernández, catedràtic de dret constitucional en la Universitat de Barcelona. Jurista de llarga trajectòria, president del Consell de Garanties Estatutàries de la Generalitat de Catalunya i director de l'Observatori de Dret Públic IDP durant molts anys, ha sigut sobretot una persona profundament compromesa amb la realitat social i política del país. La seva trajectòria, com la de molts companys i companyes de la seva generació, reflexa una època i un esperit segurament irrepetibles.

Provinent del seu Santander natal, Eliseo Aja cursà Dret a Valladolid però es va traslladar l'últim curs a Barcelona per a acabar la llicenciatura i col·laborar en la càtedra dirigida per Jiménez de Parga, un entorn el de la universitat de finals dels 60 d'efervescència acadèmica i política. Entre la universitat i la militància política antifranquista, -de la que sempre diria que ni eren tants, ni era tan romàntica com s'ha pretès després-, ràpidament va iniciar relacions amb un nucli ampli de companys i amics que ho serien durant anys (Jordi Solé Tura, Francesc de Carreras, Eulàlia Vintró, Francesc Pallarés i molts més). Aquesta militància i les dificultats polítiques posteriors el varen obligar a defensar la seva tesi doctoral amb cert retard i en la Universitat Autònoma de Barcelona (UAB) l'any 1973.

En aquells anys, i amb la finalitat d'eludir l'explicació del caduc sistema polític franquista, els joves professors de l'antiga assignatura de "Derecho Político" abordaven en les seves classes la teoria política i règim jurídic de l'Estat des d'una perspectiva històrica i comparada. El bagatge adquirit es plasmava en algunes de les seves obres acadèmiques inicials com *Democràcia y socialismo en el siglo XIX español* (Madrid, Ed. Edicusa, 1976) o en el breu però influent *Constituciones y periodos constituyentes en España 1808-1936*, elaborat junt a Jordi Solé Tura (Madrid, Ed. Siglo XXI, 1977). Amb l'arribada de la transició i l'inici del debat constituent, participà intensament en els treballs preparatoris de la Constitució de 1978 de la mà de J. Solé Tura, ponent constitucional. L'any 1983 obtenia la càtedra de Dret Constitucional en la Universitat de Barcelona.

Des de llavors, el seu treball acadèmic mostraria el seu compromís amb els valors democràtics i de justícia social, com l'articulació de l'incipient estat autonòmic o, dos dècades més tard, respecte dels drets dels estrangers i la regulació de la immigració, una matèria sobre la que en aquell moment quasi ningú escrivia. Però sempre amb una vocació pragmàtica, manifestada no només en els grans temes als que va dedicar els seus esforços, sinó també en una frase que solia repetir quan la resta ens enredàvem en debats teòrics: "el Dret ha de resoldre problemes, no crear-los o amplificar-los". Justament, aquesta voluntat de traslladar a la societat no només els resultats de la investigació sinó també els grans problemes i debats acadèmics (avui ho anomenaríem activitat de transferència), és la que explica l'èxit de dos dels seus llibres més coneguts: *El estado autonómico. Federalismo y rasgos diferenciales* (1999) i *Inmigración y democracia* (2012), ambdós publicats per l'editorial Alianza. "S'ha d'escriure per a que els periodistes puguin llegir-nos i entendre'ns", solia dir resumint així la seva idea d'evitar lo superflu i centrar bé el missatge per aconseguir arribar a un públic més ampli.

No obstant, els que l'hem conegut recordarem amb una major estima i admiració la seva faceta com a impulsor de projectes col·lectius, igual que la de destacat comunicador: una virtut que en les seves classes els alumnes solien apreciar malgrat la seva fama de professor exigent. Aquesta incansable actitud de construir equips, proposar idees i implicar a diferents persones en projectes de diferent magnitud està darrere d'un llegat menys tangible però igualment important. Impulsor i fundador del *Informe Comunidades Autónomas* que porta més de tres dècades radiografiant l'estat de les autonomies amb un equip de professors i col·laboradors, Eliseo Aja fou igualment promotor de la constitució de l'Institut de Dret Públic (després Observatori) en un centre d'investigació acadèmica que actualment reuneix a desenes de professors i investigadors. L'any 2005 fou elegit president de la Asociación de Constitucionalistas de España, una associació que havia contribuït a fundar. Les primeres reunions prospectives van tenir lloc precisament a la Facultat de Dret de Barcelona. Malgrat dedicar una vida plenament a l'acadèmia, finalment l'any 2009 acceptà el nomenament com a membre, i immediatament després seria elegit primer president, del Consell de Garanties Estatutàries de Catalunya, càrrec que exercí fins al 2017.

A nivell personal, sota un caràcter fort i una capacitat de treball esgotadora -recordo una trucada seva de feina la tarda mateixa del dia de Nadal només per comentar algunes idees-, s'amagava una personalitat acollidora i generosa, i una preocupació genuïna pel benestar i el progrés de tots aquells amb els qui col·laborava. A més posseïa una tenacitat i una contagiosa capacitat d'iniciativa que convencia a tots per a sumar-se als seus projectes. Projectes que sempre estaven al servei d'aquell ideal i d'aquells valors. Ja l'estem enyorant.